

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 41/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta

Eduskunta on 8 päivänä lokakuuta 1996 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen 151/1996 vp.

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhteydessä eduskunnan valiokuntaan 31 päivänä lokakuuta 1996 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Bremerin /r ym. lakialoitteen 58/1996 vp laiksi ajoneuvoverosta.

Valiokunta on käsitellyt myös eduskunnan valiokuntaan 14 päivänä maaliskuuta 1996 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämät ed. Lahtelan /sd ym. toivomusaloitteen 26/1996 vp vuotuisen ajoneuvoveron perinnän kehittämisestä, ed. Lahtelan /sd ym. toivomusaloitteen 27/1996 vp invalidien pysäköintiluvan saaneiden vapauttamisesta auton verotarran ostamisesta ja ed. Smetsin /skl toivomusaloitteen 37/1996 vp ajoneuvoveron porrastamisesta.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Heikki Kuitunen ja finanssineuvos Sakari Alasalmi valtiovarainministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Reino Lampinen liikenneministeriöstä, ylitarkastaja Susanna Rahkonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Timo Parkkinen ympäristöministeriöstä, ylitarkastaja Pertti Nurmi verohallituksesta, yksikön päällikkö Olli Lindroos Ajoneuvohallintokeskuksesta, apulaissihteeri Jukka Vuorio Helsingin poliisilaitoksesta, sosiaalsihteeri Tuula Mikkola Invalidiliitosta, osastopäällikkö Matti Säilä Autoliitosta, toimitusjohtaja Pekka Puputti Autotuojista, toimitusjohtaja Lauri Säynäjoki Suomen Taksiliitosta ja johtaja Jarmo Nupponen Öljyalan Keskusliitosta.

Vuodesta 1994 alkaen on ollut suoritettava vuosittain ajoneuvoveroa Suomessa rekisteröidystä ja liikenteeseen käytetystä ajoneuvosta. Ajoneuvoveron määrä on nykyisin 500 markkaa autosta, joka on ensimmäisen kerran merkitty rekisteriin ennen 1 päivää tammikuuta 1994, ja 700 markkaa autosta, joka on merkitty rekisteriin ensimmäisen kerran tämän ajankohdan jäl-

keen. Veron suorittaminen on järjestetty siten, että ajoneuvon omistaja tai haltija oma-alotteisesti hankkii veromerkin ja kiinnittää sen ajoneuvonsa. Ajoneuvoverotuksen yleisestä johdosta ja tarvittavista käytännön järjestelyistä huolehtii verohallitus.

Hallitus ehdottaa, että säädettäisiin uusi laki ajoneuvoverosta, jonka mukainen järjestelmä korvaisi veromerkeillä kannetun ajoneuvoveron.

Ajoneuvoveron suuruus ehdotetaan säilytettäväksi nykyisenä eli 500 markkana ennen vuoden 1994 alkua käyttöön otettujen autojen osalta ja sitä uudempien autojen osalta 700 markkana.

Ajoneuvoverotus järjestettäisiin suunnilleen samanlaiseksi kuin jo käytössä oleva diesel-ajoneuvoja koskeva varsinainen ajoneuvoverotus. Veronalaisiksi ajoneuvoiksi ehdotetaan saatettavaksi samat ajoneuvot, joista on tähänkin asti ollut suoritettava ajoneuvoveroa. Menettelyä koskevat säännökset ehdotetaan järjestettäväksi keskeisiltä osin siten, että menettelyä koskevassa lain 4 §:ssä viitattaisiin moottoriajoneuvoverosta annetun lain varsinaisen ajoneuvoverotuksen menettelysäännöksiin. Lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi valtuus antaa asetuksella moottoriajoneuvoverosta poikkeavia menettelyllisiä säännöksiä. Asetuksella voitaisiin tarvittaessa myös määrätä, että moottoriajoneuvoverolain säännöksiä ei sovelleta, jos tällainen tarkennus osoittautuisi tarpeelliseksi. Tarkoituksena on, että viittaus moottoriajoneuvoverolakiin koskee vain menettelyä.

Ajoneuvoverotuksen verokaudeksi ehdotetaan säädettäväksi kalenterivuosi ja uutta lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1997. Ensi vuoden osalta ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että verokauden alkamisesta säädettäisiin asetuksella.

Kesken verokautta ensimmäisen kerran ajoneuvorekisteriin merkittyjen ajoneuvojen verosta kannettaisiin vain se suhteellinen osa, joka vastaa verokaudesta vielä jäljellä olevaa määrää päivinä laskettuna, kuitenkin aina vähintään 200 markkaa.

Vammaisten vapauttaminen ajoneuvoverosta

ehdotetaan järjestettäväksi viittaamalla autoverolain 51 §:ssä säädettyihin autoveron palauttamisperusteisiin.

Viranomaisten toimivallasta ehdotetaan säädettäväksi siten, että verohallituksen asiana olisi ajoneuvoverotuksen yleinen johto. Ajoneuvoveron maksuunpanoon ja perimiseen liittyvät tehtävät annettaisiin laissa Ajoneuvohallintotoimintakäytännön tehtäväksi.

Uusi laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 31 päivänä tammikuuta 1997 ja sillä kumottaisiin nykyisin voimassa oleva eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annettu laki.

Lakialoitteeseen 58/1996 vp sisältyvän lakiehdotuksen mukaan ajoneuvoverosta olisivat vapaita museoajoneuvojen ohella seisonavakuutukseen ilmoitetut ajoneuvot.

Toivomusaloitteessa 26/1996 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin joko vuotuisesta ajoneuvoverosta luopumiseksi tai sen perintätapojen kehittämiseksi.

Toivomusaloitteessa 27/1996 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyy toimiin, mikäli yleensä auton tuulilasiveroa tullaan jatkossa perimään, että invalidien pysäköintiluvan omaaville myönnetään vapautus tarran ostamisesta.

Toivomusaloitteessa 37/1996 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ajoneuvoveron perimiseksi auton arvon ja käyttöajan mukaan liikennevakuutuksen yhteydessä.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin muutoksin ja huomautuksin.

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin mukaan autoverolain 51 §:ssä tarkoitettulle invalidille myönnetään vapautus ajoneuvoverosta, joka olisi suoritettava hänen omistamastaan, pääasiallisesti hänen henkilökohtaisessa käytössään olevasta henkilö- tai pakettiautosta. Verovapaus voi koskea samanaikaisesti vain yhtä ajoneuvoa. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että ehdotettu veron palautuksen sääntely on puutteellinen, koska se koskee vain osaa vammaisista.

Hallituksen esityksen mukaan palautukseen on automaattisesti oikeus henkilöillä, joille on

viimeisen kolmen vuoden aikana myönnetty invalidien autoveronpalautus autoverolain 51 §:n perusteella. Muut vammaiset autoilijat joutuvat erikseen hakemaan palautuksen ja erikseen osoittamaan oikeutensa autoverolain 51 §:n mukaiseen palautukseen. Autoverolain 50 §:n mukaisen verohuojennuksen saaneiden oikeus veron palautukseen on myös epäselvä, koska ainoastaan hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että he voivat erikseen hakea ajoneuvoveron palautusta, jos he osoittavat oikeutensa autoverolain 51 §:n mukaiseen autoveronpalautukseen.

Autoveronpalautus autoverolain 51 §:n perusteella voidaan myöntää tuki- ja liikuntaelinvammaisille ja sokeille. Jos ajoneuvoveron palautukseen sovelletaan ainoastaan autoverolain 51 §:n perusteita, osa vammaisista autoilijoista jäisi palautuksen ulkopuolelle. Tällaisia olisivat muut kuin edellä tarkoitettuihin muihin vamma- ja sairausryhmiin kuuluvat, kuten sydän- ja keuhkovammaiset, joille auto on myös välttämätön liikunnan apuväline. Lisäksi palautuksen ulkopuolelle jäisivät vammaisen lapsen vanhemmat, joille on myönnetty verohuojennus lapsen vaikeavammaisuuden perusteella autoverolain 50 §:n mukaan. Myös vaikeavammaisen lapsen perheelle auto on välttämätön liikunnan apuväline, koska esim. pyörätuolia käyttävän lapsen kanssa ei ole mahdollista käyttää julkisia liikennevälineitä.

Valiokunta katsoo, että vammaisuuden perusteella myönnettävä vapautus tulee kohdentaa hallituksen ehdottamaa oikeudenmukaisemmalla ja tasapuolisemmalla tavalla. Valiokunnankin mielestä veron palauttamisen rajauksen tulee kuitenkin olla niin tiukka ja selvärajainen, ettei säännöksen soveltamisala olennaisesti laajene. Toisaalta säännöksen tulee olla yksinkertainen, eikä se saisi aiheuttaa tulkintaongelmia tai lisää käytännöllisiä ongelmia verovelvollisille tai hallinnolle. Valiokunta ehdottaa, että vapautus ajoneuvoverosta myönnetään myös autoverolain 50 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa henkilölle, jolle on myönnetty autoverosta vapautus oman tai perheenjäsenen sairauden, vian tai vamman aiheuttaman haitan vuoksi, ja lisäksi henkilölle, jolle on myönnetty tieliikennelain 28 b §:ssä tarkoitettu vammaisen pysäköintilupa.

Autoverolain 50 §:n mukaan voidaan harkinnanvaraisesti myöntää muun ohella joko täydellinen tai osittainen vapautus autoverosta. Valiokunta korostaa, että autoveron merkitys ajoneuvoveroon verrattuna on olennaisesti suurempi.

Auton hankintahintaan sisältyvä autovero on yleensä useita kymmeniä kertoja suurempi kuin vuotuinen ajoneuvovero. Siten vammaisten ajoneuvoverosta vapauttamiseen voidaan valiokunnan mielestä soveltaa kaikin asiallin syin samoja periaatteita kuin autoverosta vapauttamiseen jo nykyisin sovelletaan. Valiokunta katsoo, että niissä erittäin harvinaisissa tapauksissa, joissa on myönnetty vammaisuuden perusteella täydellinen tai osittainen vapautus autoverosta, on syytä myöntää vapautus myös ajoneuvoverosta. Muu 50 §:ää sovellettaessa käytetty peruste kuin edellä tarkoitettu vammaisuuden vuoksi myönnetty vapautus ei siten valiokunnan ehdotuksen mukaan oikeuttaisi ajoneuvoverosta vapauttamiseen. Valiokunnan mielestä olisi vapautuksen saamiseksi esitettävä autoverosta vapautuspäätös sekä ne lääkärintodistukset tai muut selvitykset, jotka on esitetty autoverovapautuksen saamiseksi, mikäli päätöksestä ei jo sinänsä ilmene, että vapautus on myönnetty vammaisuuden perusteella.

Tieliikennelain 28 b §:ssä on säännökset vammaiselle myönnettävästä pysäköintiluvasta. Pysäköintilupa voidaan myöntää vaikeasti vammaiselle henkilölle tai vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten. Luvan edellyttämänä vammaisena asiaa koskevan asetustasoisien säännöksen mukaan nykyään pidetään:

1) sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvaa haittaa, jonka voidaan arvioida estävän henkilöä itsenäisesti kävelemästä ja joka kokonaisuudessaan tarkastellen on arvioitu tapaturmavakuutuslain 18 a §:n perusteella vähintään haittaluokkaan 11; tai

2) näön tarkkuutta, joka voidaan paremman silmän osalta arvioida enintään arvoon 0,1 tai joka on näkökykyä kokonaisuudessaan arvioiden vähintään tapaturmavakuutuslain 18 a §:n haittaluokan 17 mukainen.

Pysäköintiluvan myöntää vammaisen asuinpaikan poliisi. Lupa myönnetään viideksi vuodeksi, jos vamma on pysyvä ja muutoin sen todennäköiseksi kestoajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi. Lupa on voimassa koko maassa. Luvan haltijaksi merkitään pääsääntöisesti vammainen, vaikkei hän itse kuljettaisikaan ajoneuvoa. Ajoneuvon vaihtuessa muutoksesta tehdään merkintä lupaan. Jos vammainen ei itse kuljeta ajoneuvoa, lupaan merkitään käyttöehto, jonka mukaan lupa on voimassa vain vammaisen kuljettamiseen liittyvässä pysäköinnissä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi Helsingissä on noin 1 500 voimassa olevaa vam-

maisen pysäköintilupaa. Valiokunta toteaa käsityksensä, että ilmeisesti useimmat näistä tapauksista ovat sellaisia, joihin sovelletaan myös autoverolain 50 tai 51 §:n mukaista huojausta.

Valiokunta ehdottaa lisäksi uudessa 9 §:n 5 momentissa säädettäväksi, että veron palauttamiseen sovelletaan edellä selostetuissa tapauksissa yleensä muutoinkin 9 §:n 1—4 momentin säännöksiä. Siten tulisi sovellettavaksi mm. säännös, jonka mukaan verovapaus voi koskea samanaikaisesti vain yhtä ajoneuvoa. Koska vammaisen pysäköintilupa voidaan myöntää myös muulle kuin auton omistajalle, ei 1. momentissa mainittua omistuskriteeriä voida valiokunnan mielestä soveltaa uutta 4 momenttia sovellettaessa. Sitä vastoin vapautusta ei voitaisi myöntää vammaisen kuljetukseen tilapäisesti käytetyn auton, esim. vuokra-auton osalta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtiovarainministeriön asettama ajoneuvoveron kehittämistyöryhmä on keväällä 1996 arvioinut, että autoveron alennukseen oikeutettuja ja vammaisen pysäköintilupaan oikeutettuja arvioidaan olevan yhteensä noin 15 000 tapausta. Valiokunnan käsityksen mukaan näistä on suuri osa sellaisia, jotka hallituksen esityksenkin mukaan saisivat vapautuksen ajoneuvoverosta, joten valiokunnan ehdottamalla tarkennuksella ei ole sanottavaa valtiontaloudellista vaikutusta.

Valiokunnan mielestä 9 §:n 1 momentin viittaus autoverolain 51 §:ään tarkoittaa viittaamista ainoastaan 51 §:n sisältämään invalidimäärittelyyn. Säännöksellä ei siten ole tarkoitettukaan säännellä, millaiseen autoon säännös soveltuu. Kysymyksen tulisivat siten samoin perustein sekä uudet että käytetyt autot.

Lakiehdotuksen 9 §:n 4 momentin mukaan viranomaisesta, joka käsittelee 9 §:ssä tarkoitettuja hakemukset, säädetään asetuksella. Valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen mukaan verohallitus on ilmoittanut, että verohallituksen ja Ajoneuvohallintokeskuksen välisissä neuvotteluissa on alustavasti sovittu, että lakiesityksen 9 §:n pysyessä muuttumattomana Ajoneuvohallintokeskus hoitaisi pykälässä tarkoitettuja verovapaushakemukset. Jos 9 §:n säännöstä muutettaisiin siten, että ajoneuvoverosta vapautettavien määrä tai hakemusten määrä muodostuisi arvioitua suuremmaksi, Ajoneuvohallintokeskuksen lisäksi olisi hakemuksia käsiteltävä myös verohallinnossa. Koska valiokunnan ehdottaman muutoksen mukaiset hallituksen esitykseen verrattuna uudet vapautustapaukset on yleensä todennettavissa muiden viranomaisten kirjallisista

päätöksistä, ei valiokunnan mielestä valiokunnan ehdottama edellä selostettu vapautuksen täsmennys aiheuta muutosta tässä suhteessa eikä tosiasiassa vaikuta viranomaistehtävien suorittamiseen, vaikka päätösten lukumäärä lisääntyikin jonkin verran.

Verohallitus katsoo asiaa koskevassa lausunnossaan, että on ensiarvoisen tärkeää sisällyttää hallituksen esitykseen mahdollisuus säätää invalidien verovapaushakemukset käsittelevästä viranomaisesta joustavasti asetuksella. Valtiovarainministeriön vero-osasto on yhtynyt verohallituksen lausuntoon ja katsonut, että lausunnonssa ja hallituksen esityksessä mainituilla perusteilla olisi tarkoituksenmukaista antaa tarvittavat säännökset käsittelevästä viranomaisesta myöhemmin asetuksella. Viranomaisen avoimeksi jättäminen lain tasolla ei vaaranna hakijoiden oikeussuojaa tai aiheuta muitakaan vastaavia ongelmia.

Valiokunta katsoo, että on tarkoituksenmukaista hyväksyä ehdotettu järjestelmä, jossa asiasta säädetään myöhemmin asetuksella.

Valiokunta toteaa, että ajoneuvovero kannetaan myös autosta, jota ei verovuoden aikana käytetä lainkaan. Tällaiset autot on yleensä merkitty vakuutusyhtiössä seisonstavakuutukseen. Ajoneuvoveron tulisi kohdistua auton omistamisen sijasta auton käyttöön.

Valiokunta edellyttää, että hallitus vuoden 1997 aikana selvittää, miten voidaan vapauttaa kalenterivuoden aikana seisonstavakuutuksessa olevat autot ajoneuvoverosta.

Käsitteliensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettanut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

ajoneuvoverosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1–8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Veron palauttaminen eräissä tapauksissa

(1–4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä edellä on säädetty invalidille myönnettävästä verovapaudesta, sovelletaan myös henkilöön, jolle on myönnetty autoverolain (1482/94)

50 §:ssä tarkoitettu autoverosta vapautus oman tai perheenjäsenen sairauden, vian tai vamman aiheuttaman haitan vuoksi tai jolle on myönnetty tieliikennelain 28 b §:ssä (117/92) tarkoitettu vammaisen pysäköintilupa. Veron palauttamiseen sovelletaan tällöin muutoinkin soveltuvien osin 1–4 momentin säännöksiä. (Uusi)

10–14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteeseen 58/1996 vp sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet 26/1996 vp, 27/1996 vp ja 37/1996 vp hylättäisiin.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mauri Pekkarinen /kesk, jäsenet Olavi Ala-Nissilä /kesk, Ulla Anttila /vihr, Pirjo-Riitta Antvuori /kok, Timo Ihamäki /kok, Bjarne Kallis /skl, Timo Laaksonen /vas, Reijo Laitinen /sd, Markku Lehtosaari

/kesk, Virpa Puisto /sd (osittain), Kimmo Sasi /kok, Oiva Savela /kok, Marja-Liisa Tykkyläinen /sd ja Jukka Vihriälä /kesk sekä varajäsenet Kirsti Ala-Harja /kok, Maria Kaisa Aula /kesk, Markku Pohjola /sd, Matti Saarinen /sd ja Kari Uotila /vas.
